

Les llengües que parla l'euro

Fàbrica Nacional de Moneda i Timbre, a Madrid. Abans de juny del 2002 haurà d'encunyar 6.254 milions de monedes d'euro.

Fa 130 anys de la unificació monetària de l'estat espanyol amb la pesseta. Cent trenta anys de bitllets i monedes només en castellà. Ara l'estat espanyol és a punt d'adoptar una nova moneda, l'euro, que qui sap si no en durarà cent trenta més.

La Fàbrica Nacional de Moneda y Timbre (FNMT) encunyarà del setembre del 1998 al juny del 2002 més de 6.254 milions de monedes d'euro i de cent (fracció centesimal de l'euro), la quantitat que en cal per a satisfer la demanda dels espanyols del 2002. (Avui hi circulen 15.482 milions de monedes: 7.000 milions, peces d'una pesseta; 1.435 milions, bitllets). Aquestes 6.254 monedes duraran dècades,

perquè el procés de desgast serà molt més lent que no pas el dels bitllets. Així, quan calgui substituir-les, ho seran esglaonadament. Si més endavant, doncs, l'estat espanyol optava per emetre monedes de l'euro plurilingües, durant dècades i dècades coexistirien les monedes monolingües i les plurilingües, com fins fa poc coexistien les de Franco amb les del rei.

Però tot això podria evitar-se. Si s'optava amb convicció per un

model d'estat plurinacional no hi hauria cap raó, ni estratègica, ni conjuntural, ni estructural, per a desapropitar aquesta oportunitat única d'introduir la pluralitat en un dels símbols bàsics de l'estat espanyol i de qualsevol estat modern. No hi haurà cap oportunitat millor en molt de temps. No n'hi ha haguda cap en cent trenta anys.

Bitllets i monedes d'euro? Els bitllets de l'euro, amb dissenys

CDC, UDC i la moneda plurilingüe

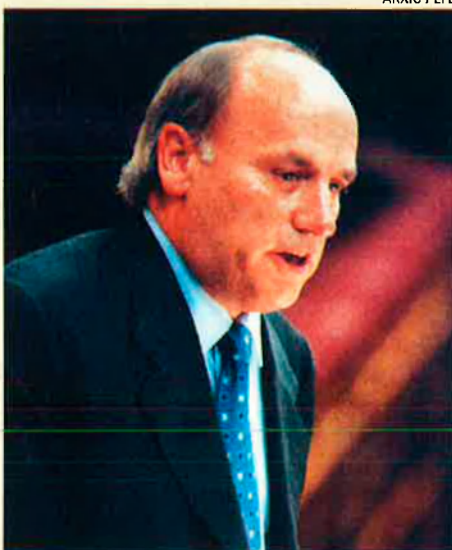
Convergència Democràtica de Catalunya (CDC), en el document programàtic que aprovà el 13 de juliol de 1997 "Per a un nou horitzó per a Catalunya", proposava, a fi de millorar el reconeixement nacional de Catalunya que l'estat espanyol introduís el català en els bitllets i monedes que emetés. Així, en l'apartat 3, dedicat als símbols de l'estat espanyol, hi llegim: "S'haurien d'usar les quatre llengües de l'Estat i, a més, amb un idèntic tractament

formal (...) al paper moneda". Unió Democràtica de Catalunya (UDC) aprovà el 31 de maig de 1997 un document d'estratègia titulat "La sobirania de Catalunya i l'Estat plurinacional". En l'apartat de propostes legislatives, hi llegim: "L'Estat, com a instrument comú, també ha de ser reflex de la seva estructura plurinacional, i això s'ha de percebre

(...) en l'ús de les diferents llengües del territori. Aquests elements ens fan demanar l'emissió de paper moneda i moneda metàl·lica (...) emprant totes les llengües oficials de l'Estat. Si l'Estat vol ser comú, ha de deixar de ser o d'aparèixer com a instrument de només una de les cultures que l'integren (...)".

Fins avui, no gensmenys, ni CDC ni UDC no han presentat des de l'executiu de la Generalitat, ni des del Parlament de Catalunya, ni des del Parlament de l'estat, ni des del Senat, cap iniciativa legislativa sol·licitant que les monedes i bitllets de la pesseta i de l'euro a encunyar per l'estat espanyol incloguin les llengües catalana, basca i gallega a més de la castellana, malgrat

les seves responsabilitats de govern tant a Catalunya com a l'estat espanyol. L'única contribució real de CDC i UDC a la petició de moneda plurilingüe és del 16 de desembre de 1997, quan el grup de CiU votà afirmativament la moció presentada pels diputats Joan Saura (Iniciativa per Catalunya) i Manuel Alcaraz (Partit Democràtic de la Nova Esquerra), al Congrés dels Diputats i que fôu aprovada per unanimitat de tots els partits polítics. La moció

Joaquim Molins. Portaveu del Grup Català al Congrés.

instava el govern central a incorporar el català, el basc i el galleg en totes les noves emissions de bitllets que fes la FNMT, i el seu vot favorable a l'acord, ja esmentat, del Parlament de Catalunya, del 29 d'abril, instant el legislatiu català a presentar una proposició de llei en el mateix sentit al Congrés dels Diputats. CiU no ha iniciat o acceptat cap iniciativa legislativa o cívica exigint-ne el compliment immediat, encara que sí que ho han fet els joves de CDC: les JNC varen repartir per Sant Jordi 19.000 monedes de xocolata demanant que els euros espanyols siguin plurilingües...

Tot i així, la Generalitat de Catalunya desitja que hi hagi euros en català. D'altra manera, no s'entén que el Departament de Cultura col·laborés en l'emissió d'euros "catalans" (sic) fets per les empreses Fidor, SL, i Europa Unida, que també poc abans de la diada de Sant Jordi tragué al mercat monedes de 25 i 250 euros dedicades al cent cinquantè aniversari de la línia de tren Barcelona-Mataró. J. M.

i valors, foren aprovats a la cimera de la UE, tinguda a Dublín el dies 13 i 14 de desembre de 1996. Hi ha set bitllets diferents: de 5, 10, 20, 50, 100, 200 i 500 euros. Els nous bitllets van néixer amb la voluntat de representar tots els europeus, sense oblidar la diversitat cultural d'Europa. Els seus impulsors i dissenyadors, si més no, no oblidaren pas la diversitat lingüística acceptada i oficialitzada pels estats. No se n'oblidaren com ho demostren les característiques d'aquests bitllets. Tots els bitllets porten una doble inscripció en caràcters llatins i grecs de la paraula "euro" (el grec és un dels idiomes oficials de la UE). A més, tots els bitllets portaran cinc grups de tres inicials: BCE, ECB, EZB, EKP (en finès "banc" és *pankki*), EKT (en grec "banc" és *tràpeza*), inicials que signifiquen "Banc Central Europeu" en totes les llengües oficials de la UE, que són: anglès, alemany, francès, castellà, portuguès, danès, grec, suec, finès, italià, neerlandès, i gaèlic irlandès (que no és llengua de treball de la UE). Inicialment també s'havia estudiat la idea de reservar un 20% de la superfície d'una cara dels bitllets d'euros a un motiu estatal, però com que moltes veus s'alçaren contra la proposta, no prosperà.

Pel que fa a les monedes de cents i euros, el juny del 1997 se n'aprovaren, a Amsterdam, el disseny i els valors definitius. Hi ha vuit monedes: d'1, 2, 5, 10, 20 i 50 cents, i d'1 i 2 euros. Aquestes vuit monedes tenen una cara comuna a tots els països de la UE i una de reservada a cada estat. En la cara comuna, que és la del revers, hi ha expressat el valor de la moneda, més els motius escollits per la UE: Europa al món (1, 2, 5 cents), els estats membres de la UE (10, 20, 50 cents), i Europa (1, 2 euro). A l'anvers, que és la cara de cada estat, hi ha el motiu escollit per cada un, motiu que de forma obligatòria ha d'anar encerclat amb els dotze estels de la bandera d'Europa i l'any d'encunyació. Restava a l'elecció de cada estat l'opció entre un mínim d'un disseny i un màxim de vuit.

Les cares estatals de l'euro.

Fins avui només sabem les cares estatals dels euros i cents d'Alemanya, Àustria, Bèlgica, Espanya, Finlàndia, França, Itàlia i Països Baixos. França ha escollit tres motius jacobins i centralistes: la Marianne (1, 2, 5 cents), la Sembradora (10, 20, 50 cents), l'hexàgon amb un arbre republicà a l'interior i el lema "Liberté Egalité Fraternité" a l'exterior (1, 2 euros). A més, a França, totes les monedes portaran "RF". Els euros francesos són interessants perquè inclouen text, encara que només sigui en francès. Si els euros francesos porten tres paraules i dues inicials, per què els euros espanyols no podrien portar quatre mots: "Espana, Espanya, Espainia, Espanha / Espana"?

Alemanya ha optat per tres motius: fulles de roure i glans (1, 2, 5 cents), el Portal de Brandenburg (10, 20, 50 cents), i l'àliga alemanya que presideix el Parlament alemany (1, 2 euros). Les monedes de cents i d'euros seran encunyades per seques repartides per tot el país, com ja és el cas avui amb les monedes del marc (marcs i pfennig).

Bèlgica ha optat per un model únic de monedes de cents i euros: el bust del rei Albert II i la lletra "A" amb corona reial. Bèlgica avui té monedes del franc només en francès o només en neerlandès, i tots els bitllets són en francès, neerlandès i alemany. L'opció de monedes de l'euro sense text s'entén millor si pensem que Bèlgica en tots els seus símbols nacionals és plurilingüe (fins i tot en el nom de l'estat que és *Belgie, Belgique, Belgien* a tot arreu); així, la renúncia al plurilingüisme en les monedes de cents i d'euros no fa trontollar el model d'un estat plurinacional que respecta totes les seves comunitats nacionals.

Itàlia tria els seus símbols. Itàlia escollí el dia 8 de febrer de 1998 una part de les cares dels seus euros en un programa de televisió fet amb col·laboració del Ministeri del Tresor, i que rebé un milió i mig de trucades de ciutadans que

A Bèlgica, les monedes actuals, estan en francès o neerlandès només i els bitllets en tots tres idiomes: neerlandès, francès i alemany.

volien votar-hi. Els motius escollits foren quatre: el Coliseu de Roma (5 cents), el bust de Dante Alighieri (2 euros), el cap de Venus d'*El naixement de Venus* de Botticelli (10 cents, encara que el públic votà perquè figurés en la de 50 cents), i l'*Estudi sobre l'home* de Leonardo da Vinci (1 euro). Els altres quatre motius, els escollí el Ministeri del Tresor: estàtua equestre de l'emperador i filòsof romà Marc Aureli (121-180) per a la moneda de 50 cents; *El símbol*, l'escultura futurista d'Umberto Boccioni (1882-1916) per a la de 20 cents; la Mole Antonelliana, torre construïda a Torí el segle XIX per l'arquitecte Alessandro

Antonelli (1807-1888), per a la de 2 cents; i el Castel del Monte, a la regió de la Pulla, per a la d'1 cent.

Els Països Baixos reproduïen la reina Beatriu en totes les monedes (en dos dibuixos diferents, un de més tradicional i un de més modern) de cents i d'euros. Totes les monedes porten la llegenda "*Beatrix Koningin der Nederlanden*" (Beatriu Reina dels Països Baixos), i a més la moneda de 2 euros porta la inscripció "*God zij met ons*" (Déu sigui amb nosaltres). Vint-i-nou caràcters en les monedes neerlandeses (quaranta-un en les de 2 euros) contra els vint-i-vuit que inclourien les monedes espanyoles si portessin "*Espana Espanya Espanha Espainia*". La manca d'espai no és, per tant, cap raó per a negar-se a vetar un text plurilingüe en les monedes espanyoles d'euros i cents.

Finlàndia tindrà tres models d'euros. Totes les monedes de cents reproduïen el lleó heràldic finès, que porta una espasa a la mà i que trepitja amb els peus una simitarra. La moneda d'un euro reproduïx uns cignes volant damunt uns llacs, el mateix motiu dels bitllets actuals de 100 marcs finesos. La moneda de 2 euros porta fulles, flors i fruits de baies àrtiques.

Àustria ha escollit, com Itàlia, vuit motius diferents per a les seves monedes. Les monedes d'1, 2 i 5 cents són dedicades a la flora alpina i reproduïen motius de les actuals monedes del xíling austríac. La moneda d'un cent reproduïx una flor de genciana i porta

Els nous bitllets d'euros portaran les sigles del Banc Central Europeu vàlides per les llengües oficials de la UE: anglès, alemany, francès, castellà, portuguès, danès, grec, suec, finès, italià, neerlandès i, fins i tot, en gaèlic irlandès, que no és llengua de treball a la UE. Les monedes, en canvi, tindran una cara dedicada a l'estat propi.

El rei Joan Carles I, Cervantes i la façana de la catedral de Santiago seran els símbols que portaran els euros espanyols. El govern espanyol hagués pogut triar fins a cinc dissenys més.

el text "Ein Euro Cent". La moneda de 2 cents mostra una flordeneu i el text "Zwei Euro Cent". La moneda de 5 cents, una primavera i el text "Fünf Euro Cent". Les monedes de 10, 20 i 50 cents són dedicades a edificis i estils arquitectònics importants en la història d'Àustria. Les monedes de 10 cents són dedicades a l'art gòtic, i reproduïxen la catedral de Sant Esteve de Viena, amb el text "10 Euro Cent". Les monedes de 20 cents reproduïxen el "Belvedere", un palau d'estil barroc molt important en la història d'Àustria, perquè el 1955 s'hi signà l'acord que tornava la sobirania a Àustria; les monedes, a més, porten el text "20 Euro Cent". Les monedes de 50 cents són dedicades al "Jugendstil" o "Art Nouveau" o "Modernisme", i reproduïxen l'edifici de Viena que recorda la secessió d'Àustria dels territoris de l'Imperi Austro-hongarès; les monedes, a més, porten el text "50 Euro Cent", i una llegenda, minúscula, a la façana de l'edifici. Les monedes d'un euro són dedicades al bust de W. A. Mozart, amb la seva signatura i el text "1 Euro". Les monedes de dos euros són dedicades a la pacifista austríaca Bertha von Suttner: les monedes en reproduïxen el bust i contenen el text "B.V. Suttner" i "2 Euro". Tant el bust de W. A. Mozart com el de B. V. Suttner ja apareixen avui en els bitllets del xiling austríac.

L'estat espanyol ha escollit tres motius: el rei Joan Carles I (1, 2 euros), el bust de Miguel de Cervantes (10, 20, 50 cents), i la catedral de Sant Jaume de Galícia (1, 2, 5 cents). Totes les monedes porten el mot "*Espana*", una "*M*" amb una corona que correspon a la seca de Madrid i, les dedicades a Cervantes, el seu nom. L'elecció d'aquests motius –com ha passat i passa amb l'elecció dels motius de bitllets i monedes de la pesseta– no té res a veure amb els criteris del Bundesbank alemany, per

ARXIU / EFE

El Bundesbank tria els símbols de les monedes mirant de ser igualitari amb els dos sexes, les religions i els Länder alemanys.

exemple, que tria els motius de bitllets i monedes mirant de representar en igualtat homes i dones, membres de les grans confessions religioses presents a Alemanya (catòlics i luterans) i ciutadans de tots els *Länder* alemanys. Res de semblant, en cap sentit, no passa a l'estat espanyol. De fet l'estat espanyol ha perdut una oportunitat històrica de fer conèixer la seva riquesa cultural, turística, paisatgística: podent escollir vuit dissenys per a les monedes, només n'ha escollits tres. Algú s'imagina monedes dedicades als castellers, a Menorca o a Joanot Martorell? És clar, l'estat espanyol, en un fet tan

històric i transcendent com aquest, ha actuat, com sempre, amb tot el secret, sense consultar el Senat, ni el Congrés, ni els parlaments, ni els governs autonòmics, ni les forces polítiques nacionalistes... L'ocasió ho exigia.

Manca saber encara quina efigie posaran a les monedes Portugal, Luxemburg i Irlanda. El Luxemburg i Irlanda podrien gravar-hi un text bilingüe, com ja fan en la seva unitat monetària actual. Finalment, si la Gran Bretanya i Dinamarca s'incorporaven a la UEM, podria ser que emetessin euros plurilingües, o si més no amb motius de les nacions integrants: a la Gran Bretanya ja hi ha pluralitat d'emissors de bitllets i de monedes de la lliura esterlina (Escòcia, Anglaterra, Man, illes de la Mànega i Irlanda del Nord), i a Dinamarca hi ha dues regions autònomes amb llengua pròpia, Grenlàndia i les illes Fèroe –aquestes amb bitllets propis només en feroès.

Bitllets i monedes plurilingües. Avui entre els 185 estats de l'ONU n'hi ha 62 (63 amb Suïssa, que no n'és membre) que emeten bitllets i/o monedes amb més d'una llengua: Bèlgica (neerlandès, francès, i alemany), Finlàndia (finès i suec), el Luxemburg (francès, i luxemburguès), Irlanda (irlandès i anglès), Noruega (bokmål i nynorsk), Xipre (grec, turc i anglès), la Xina (xinès, uigur, tibetà, mongol i kazakh), el Canadà (francès i anglès), Dinamarca (danès –i feroès als bitllets de les illes Fèroe), Paraguai (castellà i guaraní), Guinea Equatorial (castellà i francès)...

Suïssa, l'Schweizerische Nationalbank - Banque Nationale Suisse - Banca Nazionale Svizzera - Banca Naziunala Svizra, emet bitllets del franc suís en alemany (parlat pel 68% de la població), francès (19%), italià (12%) i reto-romànic (1%). Totes les llengües, malgrat les diferències en nombre de parlants, tenen el mateix tractament formal en tots els bitllets. Històricament, els francs suïssos s'imprimien només en llatí: "Helvetia" i, abans, "Confœderatio Helvetica".

Sis estats de l'ONU usen una única llengua en els bitllets, però en dos alfabet: l'Afganistan, Bòsnia i Hercegovina, Brunei Darussalam (malai en caràcters àrabs i llatins i ús també de l'anglès), el Japó, el Marroc i Mongòlia. Quatre estats més tenien fins fa poc moneda bilingüe o plurilingüe: Malta (avui lires només en maltès), el Marroc (abans emetia dirhams en francès i àrab), Tanzània (ara només en swahili) i l'ex-Iugoslàvia (que emetia bitllets i monedes en serbo-croat, eslovè i macedoni). Dos territoris lligats a la Xina tenen moneda bilingüe: Hong Kong (xinès i anglès) i Macau (portuguès i xinès). Vuit estats més de l'ONU emeten moneda en una llengua amb alfabet i números propis, però, als bitllets, hi usen, totalment o parcialment, números llatins: Algèria, Armènia, Cambotja, Grècia, Corea del Nord, Laos, Líbia i Tailàndia.

En total, vuitanta estats o territoris de tot el món (un 40% dels estats membres de l'ONU) usen avui (o han usat fins fa ben poc) en els seus bitllets i/o monedes més d'una llengua, i usen de forma parcial o total dos alfabet o més en els bitllets. A sobre, més de la meitat de la població mundial ja viu avui familiaritzada amb paper moneda com a mínim bilingüe, atès que països densament poblats com poden ser la Xina (amb els seus gairebé mil tres-cents milions d'habitants), l'Índia, el Bangla Desh, el Paquistán, Corea del Sud, Egipte, etc., emeten moneda en més d'una llengua.

Joan Moles
Politicòleg i historiadore

Moció per a una pesseta plurilingüe

El 16 de desembre del 1997 el Congrés dels Diputats espanyol va aprovar una moció instant el govern a "reflectir la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol en les noves emissions de paper moneda" Aquesta moció, que en vuit mesos no ha estat desenvolupada, és important perquè, d'alguna manera, obliga moralment l'estat espanyol a introduir el plurilingüisme en totes les emissions monetàries, pessetes o euros, bitllets o monedes (oblit imperdonable dels ponents de la moció). Cal reconèixer, de totes maneres, que el PP va acceptar la moció perquè sabia, en el moment d'aprovar-la, que difícilment la FNMT emetria nous models de bitllets de la pesseta i que la FNMT tampoc no modificaria les planxes dels models actuals de bitllets (i monedes) de la pesseta per fer-los plurilingües, atès que això no figurava en el text de la moció. **J. M.**

ARXIU / JORDI PLAY

L'Ajuntament de Lleida edita *Transversal*. *Revista de cultura contemporània.*

Els interessats a obtenir informació sobre la revista, poden adreçar-se a la Regidoria de Cultura:
C/ Major, 31.
Edifici Casino
25007 Lleida
Telèfon: 973-70 03 94
Fax: 973-22 22 88

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

El número 6 ja és a la venda a les llibreries